

frikirkens **TEMAHEFTER**

Misjon til Israel og folkeslagene – med perspektiv på situasjonen i Midtøsten

Prinsipperklæring fra Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Utarbeidet av Styret for Frikirkens Israelsmisjon (2002), revidert av
Fagråd for Israel og de palestinske områder (2009) og med ny intro-
duksjon (2025)

© Den Evangelisk Lutherske Frikirke 2010

www.frikirken.no

ISBN 978-82-998401-3-2

Design, omslagsfoto og sats: Geir Fløde, Horten

Trykk: 07 Gruppen

Innhold

Til Frikirkens medlemmer og menigheter	5
1. Innledning	7
2. Misjonsoppdragets egenart – avgjørende for kirken	9
3. Misjonsoppdraget overfor folkene	11
4. Misjonsoppdraget overfor Israel	13
5. Arabisktalende kristne	17
6. Israel og kirken	19
7. Misjon overfor Israel og overfor folkeslagene. Forskjell og fellestrekk	20
8. Konklusjon	24
Anbefalt litteratur	25

Til Frikirkens medlemmer og menigheter

Synodestyret godkjente på sitt styremøte i april 2010 en revidert utgave av prinsipperklæringen fra 2002: “Misjon til Israel og folkeslagene”, som også ble utgitt som et temahefte. Utfordringene knyttet til misjon blant jøder og palestinere er igjen blitt aktuelle etter terrorhandlingene i Israel 7. oktober 2023, og den påfølgende krigen. I lys av dette republiseringer vi temaheftet på våre nettsider i ny utgave høsten 2024. Heftet tar ikke direkte opp konflikten, men belyser relevante misjonsstrategiske aspekter.

Misjonsteologisk sett er erklæringen klar i sin vektlegging av kontekstualisering og respekt for nasjonale kulturer. Dette konkretiseres både i møtet med messiansk jødedom og med de palestinske kristne.

Siden Frikirkens misjon arbeider både på israelsk og palestinsk side, legger erklæringen vekt på å tale om det palestinske folk, om palestinske kristne av ulike valør, og om behovet for forsoning på ulike nivåer i Midtøsten. Prinsipperklæringen avgrenser seg fra både kristen sionisme med en fremtredende endetidsteologi, og erstatningsteologi som fratar det jødiske folk en fortsatt plass i Guds frelseshistorie. Den tar også for seg bibelske og sosiale perspektiver på konflikten mellom israelere og palestinere.

Vi mener at dette dokumentet fortsatt er nyttig og vil være til hjelp i forkynnelse og undervisning. Det er vårt ønske at heftet blir gjenstand for debatt, studium og samtale i vår kirke.

Oslo, september 2024

For synodestyret
Tor Erling Fagermoen

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Frikirken etablerte i 1910 sitt eget “Israelsvirke”, som i 1996 endret navn til “Frikirkens Israelsmisjon”. På 1950- og 60-tallet samarbeidet Israelsvirket med Karmelinstituttet, mens man fra og med 1980-tallet samarbeidet med Den norske Israelsmisjon. Etter noen spredte misjonsfremstøt fikk Frikirken sin egen “Ytremisjon” i 1916. Israelsmisjonen og Ytremisjonen hadde egne styrer og fungerte som temmelig selvstendige arbeid. I 2005 ble ytremisjonen og israelsmisjonen slått sammen til “Frikirkens Israels- og Ytremisjon”.

Synodestyret er senere også blitt misjonsstyret, og navnet på arbeidet er endret til “Frikirkens Misjonsarbeid”. Frikirkens misjonsarbeid har gjennom ulike meldinger til Synoden utdypet og definert sin misjonsstrategi, senest i 2022. En teologisk prinsipperklæring om forholdet mellom misjon til Israel og til folkeslagene ble vedtatt av Synoden i 2002 og revidert i 2010. I Palestina og Israel samarbeider Frikirken i dag med de lokale organisasjonene Musalaha, Netivah og det israelske bibelselskapet i tillegg til å ha sterke bånd til det palestinske bibelselskapet.

Denne erklæringen har fått en ny introduksjon og oppdatert bakgrunnsinformasjon for å fortsatt gi innsikt i Frikirkens tenkning rundt misjonsarbeidet i Israel/Palestina.

1.2. Misjonens basis

Vi driver misjon i overbevisning om at

- menneskenes eneste mulighet for frelse og evig liv er ved omvendelse og tro på Jesus Kristus
- Jesus Kristus har gitt oss i oppdrag å gjøre alle folkeslag til hans disipler så alle mennesker kan bli frelst, «jøde først og så greker»

Det som bærer misjonen, er

- Jesus Kristus som har lovet å være med oss
- Den hellige ånd som Gud har sendt for å utruste oss og skape tro
- Bibelsk forkynnelse som taler om misjon og kallet til tjeneste
- Mennesker som svarer ja til Guds kall og er villige til å krysse grenser
- Menigheter som bærer misjonsarbeidet gjennom bønn, utsendinger og penger

Misjon dreier seg om også kirkens respons på menneskers nød i andre land. Vi vil synliggjøre Kristi fortsatte nærvær på jorden og videreføre hans tjeneste, også gjennom helbredelse av syke, trøst til sørgende og hjelp til fattige og hjelpeløse.

Gjennom vitnesbyrd, forkynnelse og undervisning vil vi formidle budskapet om Jesus Kristus så stadig nye føres inn i fellesskap med ham. Gjennom disippelfostring og opplæring vil vi lære dem å leve etter den kristne tro og etikk. Vi vil bidra til kristne fellesskap, og hjelpe dem til å organisere lokale menigheter og en samlende kirke. Her vil vi være med og utvikle lokale og nasjonale ledere som kan ta ansvar for en stedegen kirke.

1.3. Israelsmisjon

Frikirkens misjon til Israels folk har som mål å vekke til ansvar for Israels folk, forkynne evangeliet for jødene og vise dem kristen kjærlighet. Vi vil arbeide for å øke forståelsen for det jødiske folks historie og deres situasjon i dag, og erkjenner at jødefolket på en spesiell måte er gjenstand for Guds omsorg og handling.

2. Misjonsoppdragets egenart – avgjørende for kirken

Synoden 1995 sluttet seg til følgende forståelse:

Misjon har sitt teologiske og historiske utgangspunkt og ankerfeste i Guds løfte i Det gamle testamente om å sende en frelser både for jødene og for folkeslagene. Dette løftet fikk sin oppfyllelse da den korsfestede og oppstandne Jesus ga apostlene og oss misjonsbefalingen (Matt 28) og dermed ga kirken oppdraget å forkynne evangeliet «fra Jerusalem og helt til jordens ender» (Apg 1,8). I Jesus Messias er både jøder og ikke-jøder forenet.¹

Vi slutter oss videre til følgende definisjon av hva misjon innebærer:

Misjon er kirkens sendelse til verden, en sendelse som har sitt opphav i den treenige Gud og som innebærer det oppdrag å formidle evangeliet om Guds rike – i ord og gjerning – så mennesker kan komme til tro og innlemmes i den kristne kirke ved dåp. Misjonen er etter sitt vesen grenseoverskridende idet den sikter på å nå stadig nye mennesker både i geografisk, kulturelt og tidsmessig perspektiv.²

Misjon er altså et avgjørende kriterium for det å være kirke.³ Det gjelder også Frikirken. Det er ikke en liten gruppe, men hele kirken som er sendt av Gud til verden. Det er viktig å merke seg at misjon alltid krysser grenser. I bibelsk perspektiv er det grensen mellom kirken og den unådde verden som er den viktigste. Misjon er etter sitt vesen grenseoverskridende: Til nye kulturer og subkulturer – i vårt eget folk, i Israels folk som evangeliet har sitt utspring i, og blant alle folkeslag. Siktet er at mennesker skal komme til tro på Jesus Kristus, verdens eneste frelser, og at nye menigheter blir dannet.

Fordi alle mennesker er skapt av Gud, har vi kunnskap om Ham

gjennom den allmenne erkjennelse (Rom 1,19ff.). Men denne kunnskap kan ikke frelse noen. Frelsen er uløselig knyttet til troen på Jesus Kristus som eneste mellommann mellom Gud og mennesker (1 Tim 2,5).

Samtidig som Guds Ord angir bare én frelser og én frelsesvei, gjøres det tydelig at alle mennesker er skapt av Gud, i hans bilde. Skaperen har lagt ned i dem medmenneskelige verdier på skaperplanet og en lengsel etter det guddommelige. Derfor skal det kristne budskap forkynnes i dyp respekt for de mennesker vi står overfor. Misjon innebærer dialog med annerledes tenkende og troende medmennesker. Det må legges stor vekt på å forstå de mennesker en ønsker å dele budskapet med. Det har egenverdi å bli kjent med andre mennesker i et kulturelt og religiøst sammensatt samfunn.

Misjonens mål er ikke å få mennesker eller kulturer til å oppgi personlige, nasjonale eller kulturelle særpreg. Misjonens mål er å bidra til at flere mennesker får møte Guds kjærlighet gjennom forsoningen med Ham i Jesu død og oppstandelse og får del i Guds rike. I arbeidet med å nå dette mål må man bestrebe seg på å overføre det kristne budskap fra Bibelen til vår tid på en måte som er forståelig og aktuell i den nasjonale og lokale kontekst. Lokale skikker og kulturuttrykk bør tas i bruk når en stedegen kirke gir uttrykk for sin tro i vitnesbyrd, bønn og gudstjeneste.

¹ «Menigheter som krysser grenser» pkt.1.1 (Kirkemøtet 1993, Den Norske Kirke).

² Berentsen, Engelsviken, Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, Universitetsforlaget, Oslo 2004, s. 16.

³ Se også «Menighet og misjon – en betenkning fra samarbeidspartene i Kontaktforum for Menighet og Misjon», *Norsk Tidsskrift for Misjon* 3/1994, 137-144.

3. Misjonsoppdraget overfor folkene

I Det gamle testamentet (GT) finner vi en spenning mellom partikularisme og universalisme. Med partikularisme tenker vi på at Gud har utvalgt ett folk – Israel – til å stå i et eksklusivt forhold til Ham. Med universalisme forstås at Gud er Gud for alle folkeslag, også utenfor Israel. Ved utvelgelsen av Abraham, 1 Mos 12,1–3, slutter ikke Gud å ha hele verden for øye. Tvert i mot velger Gud seg ut ett folk og vil gjennom dette bringe sin velsignelse ut til alle folkeslag.

Det samme perspektiv finner vi igjen i Det nye testamentet (NT). I sitt liv på jorden begrenset Jesus seg til å virke innenfor Israels grenser, kun med noen få unntak. Han sendte også først sine disipler ut med klar beskjed om ikke å gå til andre enn det jødiske folk (Matt 10,5). Selv fremholder han at han ikke er «sendt til andre enn de bortkomne sauene i Israels hus» (Matt 15,24). Dette har med ulike perioder i frelseshistorien å gjøre. Først skulle evangeliet forkynnes for Israelsfolket. Deretter er det folkeslagene som står for tur. Jesus nevner selv i Joh 10,16 at han også «har andre sauer, som ikke hører til denne flokken. Også dem må jeg lede.»

På tross av de begrensninger Jesus la på seg selv og sine disipler, er det tydelig at evangeliene og Jesu forkynnelse om Guds rike har en universell karakter. Dette understrekes av misjonsbefalingene og i Apg 1,8.

Den hellige ånd ledet disiplene videre både til samaritanerne og til folkeslagene ellers (Apg 8,4–25.26–40; 10,1–11.18; 11,19.26). Dermed var arbeidet i gang med å bringe evangeliet «helt til jordens ender». Paulus og hans møte med den oppstandne Kristus (Apg 9) ble også viktig for misjonen til folkeslagene. Paulus' oppdrag blant folkeslagene hindret ham likevel ikke i å vende seg til sine landsmenn, jødene. På sine misjonsreiser gikk han alltid først til synagogene. Når han ble avvist der, gikk han videre til dem som ikke var jøder. Misjonsoppdraget er ikke fullført før evangeliet er forkynt for alle folkeslag. (Matt 24,14; Åp 7,9–10).

Frikirkens Israel- og Ytremisjons hovedfokus er misjon overfor folkeslagene, og å «forkynne evangeliet der Kristi navn ikke er kjent» (Rom 15,20). Slik tar vi Skriftens universalistiske karakter på alvor.

4. Misjonsoppdraget overfor Israel

Den forståelse av misjonens egenart som Frikirken står for, innebærer følgende grunnleggende forutsetninger.

- Frelsen finnes kun gjennom troen på Jesus
- Misjonsoppdraget gjelder overfor alle folkeslag – også jødene

Etter 1945 har misjon overfor jødene vært problematisert ut fra flere forhold. Derfor er det nødvendig å peke på viktige teologiske premisser for misjon overfor jødene.

På bakgrunn av Guds utvelgelse av Israel i Det gamle testamentet fastholder vi at dette folket står i en særstilling. Utfordringen blir hvordan vi i dag kan leve i en sunn spenning mellom den partikularisme og den universalisme som reflekteres i Guds Ord.

Når vi i det følgende bruker begrepene 'jødene' og 'Israel,' har vi når annet ikke er presisert, i tankene det jødiske folk som etnisk gruppe i og utenfor staten Israel.

4.1 Ulike holdninger til misjon overfor jøder og til staten Israel.⁴

Både fra jødisk og kristent hold er det lansert en teologi som innebærer at jødene har sin egen pakt med Gud, en vei til ham som går utenom Jesus Messias. Talsmenn for begge tradisjoner har hevdet at den Jesus som ikke kan anerkjennes som jødernes Messias, likevel er Kristus for ikke-jøder. Dette medfører at man stiller seg avvisende til kristen misjon overfor jøder, men åpner for å forkynne Kristus for andre folkeslag. Denne teologien om «to pakter – to veier» kan vi ikke slutte oss til.

Det er en bibelsk hovedtanke at frelsen er knyttet til bekjennelsen av Jesus som Herre. Her er det ikke forskjell på jøde og greker. Derfor må

evangeliet også forkynnes for jøder. Uten det kan de ikke komme til tro (Rom 10,1-17). Mye står på spill om det åpnes for en topaktsteologi. Det kristne budskap er utledet av et budskap som først ble forkynt for jøder. Det virker derfor selvmotsigende og uforståelig om dette budskapet ikke lenger skal gjelde jødene, men fortsatt gjelde for ikke-jøder. Er ikke Jesus Messias for jøder er han det heller ikke for hedninger.

Uten direkte å støtte seg til denne teologien om «to pakter – to veier», er det mange teologisk konservative kristne som ikke tar aktivt del i misjon overfor jødene. Man mener kirken har mistet retten til å drive misjon overfor Israel på grunn av sine synder mot det jødiske folk (jfr. kirkens anti-jødiske holdninger og handlinger gjennom tidene og Holocaust) og at det heller ikke vil føre til frukt. Ofte hevdes det at tiden ifølge Guds plan ikke er kommet for en jødisk folkeomvendelse. Man benekter ikke at jødene har bruk for Jesus, men en ser andre ting som viktigere enn jødemisjon. Enkelte mener at Den hellige ånd er nærværende i synagogen i frelsende mening. Vi kan ikke se at en slik holdning kommer til rette med Det nye testamentets vitnesbyrd og heller ikke med den nyorientering som har skjedd i synagogen etter nytestamentlig tid, der synagogen definerte seg i bevisst motsetning både til jødekristne og til den hedningekristne kirke.

På bakgrunn av tekstene i Det gamle testamentet som omhandler landløfter til Israels folk, forplikter slike grupper seg, som kan kalle seg kristne sionister, til å be om fred for Jerusalem og å støtte staten Israel. Dessuten vises solidaritet med det jødiske folk i forvissning om at Israel en gang skal bli frelst. Ofte er dette kombinert med en intens opptatthet av et profetisk skjema for endetiden som inkluderer staten Israel, og denne sees som oppfyllelsen av bibelske profetier. Disse anliggender kan betones på en måte som svikter sentrale tema i det bibelske budskap som helhet.

⁴ Hovedkilder: Kai Kjær Hansen, «Misjon og det jødiske folk». *Missiologi i dag*, s. 281-294; *For jøde først*, Den norske Israelmisjon, Prinsipputtalelse 1990.

Ut fra Guds Ord står Frikirken for en aktiv misjonerende linje overfor det jødiske folk. En slik misjon må begynne med en bekjennelse av kirkens skyld overfor Guds eget eiendomsfolk. Her kan nevnes: Jødeforfølgelse og anti-jødiske holdninger gjennom tidene, Luthers negative holdning til jødene i de senere år av hans liv, beskyldningene om at jødene korsfestet Jesus, manglende forståelse for det jødiske folks egenart, en erstatningsteologi som har frakjent det jødiske folk dets fortrinn i frelseshistorien, splittelse i kristenheten og ulike misjoners forsøk på vinne jøder for sitt eget kirkesamfunn mer enn for Jesus alene. Denne bekjennelsen må følges av en annen bekjennelse, nemlig at Jesus fra Nasaret var og er jødernes Messias.

Det gamle testamentet viser klart at tanken om Israels folk og Israels land hører sammen. Ut fra en helbibelsk tenkning, antydninger i Det nye testamentet (Matt 10,23; 23,39; Luk 21,24; Rom 9,26) og ut fra teologisk aktualisering i vår tid, holder vi fast på denne samhörigheten. Vi ser jødernes delvise tilbakevending til Israels land som et ledd i oppfyllelsen av Guds løfter til Israel og hans plan. Samtidig kan Guds spor i historien ikke fullt ut forstås eller etterspores. Sammenhengen mellom folket og landet hører med til det «mysterium» som Paulus i Rom 11 ber kristne fra andre folkeslag ha respekt for. Vi tror det ikke er i samsvar med Guds Ord å bruke landløftene i GT til å gi spesielle politiske krefter i staten Israel ensidig støtte, eller å identifisere det gammeltestamentlige Israel med den moderne staten Israel. Landløftene gir det jødiske folk hjemstavsrett i landet, men normerer ikke en bestemt politisk løsning i forholdet mellom jøder og palestinere. Landløftene bør hverken brukes til å utelukke en tostatsløsning eller en enstatsløsning som kan inkludere både jøder og arabere med like rettigheter. Vi erkjenner også at opprettelsen av staten Israel påførte hundretusener palestinere store lidelser og tap av hus og hjemsted, dette gjaldt også mange kristne palestinere.

Landløftene er én viktig linje i GT, men de bør ikke spilles ut mot andre bibelske idealer, som rettferdighet, solidaritet med fattige og undertrykte, livsrom for ikke-israelitter eller kritikk av maktmisbruk i Israels land, jfr. Esek 47,21–23, «innflytterne» i Israel, dvs. at andre folkeslag enn jøder, skal ha «samme rett som innfødte israelitter».

Det er maktpåliggende at kirken som helhet og kristne enkeltvis står i fremste rekke i kampen mot anti-jødiske holdninger og antisemittisme på alle nivå, også den som tar avstand fra Israels rett til å eksistere som egen stat. De særlige løfter til Israel forplikter oss til å støtte det jødiske folk og be for det.

Vi må ikke bli ufølsomme overfor overgrep og urett som partene i dagens politiske konflikt utsettes for. Som kristne bør vi ha et kritisk blikk mot maktmisbruk, terrorisme eller undertrykkelse av andre uansett hvilken side som står bak.

5. Arabisktalende kristne

Med palestinere tenker vi her særlig på den arabisktalende befolkning på Vestbredden og i Gaza. Etter hvert er det også mange israelske arabere som vil kalle seg palestinere. Flyktninger fra 1948 og 1967 som bor utenfor disse områdene kaller seg også palestinere. En spesifikk palestinsk nasjonalbevissthet har vokst fram etter 1948. Palestinerne har en mangfoldig etnisk og historisk bakgrunn, primært med jødekristent og bysantinsk (gresk) opphav. Flertallet av palestinske muslimer stammer fra kristne som ble islamisert, ikke minst i århundrene etter korsfarertiden.⁵

De som fortsatt er kristne blant palestinerne tilhører først og fremst historiske kirkesamfunn som den gresk-ortodokse og katolske kirke. Anglikanske og lutherske menigheter, med røtter tilbake til misjon på 1800-tallet, regnes også til de historiske kirker. Noen mer lavkirkelige menigheter har vokst fram både i Galilea og på Vestbredden, de teller neppe mer enn fem tusen til sammen. 2.1 % av innbyggerne i Israel og 1.3 % på Vestbredden er registrert som kristne.⁶ I Israel finner vi arabisktalende kristne særlig i Galilea. Den største kirken her er den gresk-katolske (melkittiske) kirke, en ortodoks kirke som er blitt assosiert med den romersk-katolske. Blant palestinske kristne finnes både «kulturkristne» og mer engasjerte Jesustroende. Vi ser positivt på de historiske kirker og ber om fornyelse blant dem. I vårt arbeid ser vi det som naturlig å støtte arbeid med en evangelisk profil.

En særlig utfordring representerer arbeidet overfor muslimene. I samtale med en muslim bør vi alltid vise respekt for den annen og se verdier i den tradisjon han kommer fra. Det er troselementer som forener oss, og andre som skiller oss.

Også i Israel og på Vestbredden finnes det Jesustroende med muslimsk bakgrunn, 'Moslem Background Believers' (MBBs), både hemmelige troende og noen som lever mere åpent. Det palestinske bibelselskap

(som støttes av Frikirken) driver et viktig sosialt brobyggingsarbeid i palestinske lokalmiljøer, og står samtidig for et tydelig Kristus-vitnesbyrd. Vi er åpne for at muslimer som finner Jesus kan bruke tros- og kulturuttrykk fra sin bakgrunn når de skal leve ut sin tro.⁷ Samtidig har muslimer som velger å slutte seg til etablerte kristne menigheter også krav på vår respekt.

Våre bønner må omfatte både jøder og arabere og må resultere i et aktivt arbeid for å skape fred mellom dem. Evangeliet er mer enn noe annet egnet til å skape fred og forsoning. I denne sammenheng er det viktig å gi en aktiv støtte til kristne palestinere og oppmuntre til forsoningsarbeid mellom Jesus-troende fra begge folkeslag. Dette er avgjørende for å fremme forsoning på ulike nivåer i Midtøsten. Mange kristne palestinere er selv ætlinger av jødekristne fra de første århundrer.⁸ Det kan ikke være i samsvar med nytestamentlig tenkning å utelukke dem fra landløftene. Frikirken vil fortsatt støtte kristent arbeid både på israelsk og palestinsk side, både gjennom bibelselskapene og annet evangelisk arbeid.

⁵ Både genetiske undersøkelser og historiske kilder demonstrerer dette. Se A. Mansour, *Narrow Gate Churches. The Christian Presence in the Holy Land under Muslim and Jewish Rule*. Hope, Pasadena 2004; Bat Yeor, *The Decline of Eastern Christianity under Islam: from Jihad to Dhimmitude. Seventh-twentieth century*. Fairleigh Dickinson, Madison, N.J 1996; M.F. Hammer m.fl. «Jewish and Middle Eastern non-Jewish Populations Share a Common Pool of Y-Chromosome Biallelic Haplotypes», *Proc. Natl. Acad. Science* 97 (2000), 6769-6774; A. Nebel m.fl. «High-Resolution Y Chromosome Haplotypes of Israeli and Palestinian Arabs Reveal Geographic Substructure and Substantial Overlap with Haplotypes of Jews», *Hum. Genet.* 107 (2000), 730-641.

⁶ Disse 2,1 % inkluderer russisktalende kristne som immigrerte på 1990-tallet.

⁷ For en innføring i problematikken omkring 'muslimske Jesustroende', se Ruth Skree, «Kontekstualisering i muslimmisjon: Med fokus på de siste ti års utvikling og diskusjon», *Norsk Tidsskrift for Misjonsvitenskap* 2-3/2007, 169-186.

⁸ A. Mansour, *Narrow Gate Churches*, 23-30, 192-198; O. Skarsaune, R. Hvalvik (red.), *Jewish Believers in Jesus. The Early Centuries*. Hendrickson, Peabody 2007, bl.a. 568-580, 708-709, 756-60.

Både David Ben-Gurion og Israels andre president Yitshak ben Zvi regnet landets kristne som etniske slektninger av jødene.

6. Israel og kirken

En teologisk tradisjon som tidligere hadde sterkt gjennomslag i kirken mente at Israel på grunn av sin ulydighet mot evangeliet har mistet sitt paktsforhold med Gud. Man omtaler kirken som 'det nye Israel' på en måte som ikke kan bekreftes av Det nye testamentet. Tankegangen i denne 'erstatningsteologien' har vært at kirken erstatter jødene som Guds folk. Fordi løftene til fedrene er oppfylt i Kristus, er det de Kristus-troende alene som nå er Guds folk. Det jødiske folk har dermed havnet på siden av Guds frelseshistorie. En slik teologi kan vi ikke slutte oss til⁹.

Dette spørsmålet er utførlig behandlet i Rom 9–11. Gud kan aldri slippe Israel uten å svikte sine egen løfter. Han kan aldri la Israel fare og sette kirken i stedet. Det ville dessuten være inkonsekvent av Paulus, som skrev Romerbrevet, å oppsøke synagogene først i sin misjonsvirksomhet, dersom han mente at Gud hadde forkastet Israel som sitt eiendomsfolk.

En del av Israel har trodd på Jesus helt siden han selv gikk omkring på jorden. Gjennom denne 'resten' ser vi at Gud fortsatt vedkjenner seg Israel som løftenes folk. De Kristus-troende ikke-jøder er ikke et nytt, selvstendig folk ved siden av Israel. De er «podet inn på Israels tre» som fremmede grener. På denne måten får troende fra andre folkeslag del i Israels løfter og privilegier. Gud har dessuten ikke forkastet de «grenene som ble brukket av». Han er stor nok til å kunne «pode dem inn» igjen. Dette innebærer at Gud på en særlig måte leder og tar seg av sitt folk. På skapelsens plan kan Historiens Herre bruke synagogens tradisjon til å bevare og føre sitt folk på historiens arena. Israel har ikke mistet sin spesielle plass i frelseshistorien.

Mange palestinske kristne står for en 'erstatningsteologi,' og har ut fra sin erfaring vanskelig for å se staten Israel som en velsignelse. Om vi her tenker ulikt, kan vi likevel støtte disse kristne og deres arbeid.

⁹ Hovedkilder: Karl Olav Sandnes, *I tidens fylde*. Luther, Oslo 1996, kap.17; *For jøde først*, Den norske Israelsmisjon 1990.

7. Misjon overfor Israel og overfor folkeslagene. Forskjell og fellestrekk

7.1. Forskjell

Der er en vesentlig forskjell mellom misjon overfor Israel og overfor folkeslagene fordi Israel på en særlig måte er utvalgt av Gud og gitt privilegier og forrett gjennom løftene i Det gamle og Det nye testamentet. Misjon til Israel kan derfor ikke stilles på linje med misjon til andre folkeslag. Det er særlige teologiske anliggender som må tas på alvor i misjonsarbeidet overfor jødene.

- a. Når kirken henvender seg til andre folkeslag, taler den til dem som er «langt borte», «uten håp og uten Gud i verden» (Ef 2,12f). Når kirken henvender seg til jødene, taler den til dem som har mange fortrinn (Rom 3,1f), som fikk Guds Ord betrodd (3,2) og alle de privilegier Paulus nevner i Rom 9,4f: Barnekåret, Guds herlighet og paktene, loven, løftene og fedrene. Sammen med det jødiske folk henvender vi oss til Israels Gud, og den hebraiske Bibel (GT) er vår felles arv. Og det var gjennom dette folket Frelseren, Messias, ble sendt til verden. En rett forkynnelse for Israel kan bare skje i respekt og anerkjennelse av disse frelseshistoriske fortrinn og i takknemlighet for den rike arv vi har fått fra jødene.
- b. Videre vil misjon overfor Israel stille andre krav til kommunikasjon og kontekstualisering enn misjon til folkeslagene. Her kan nevnes faktorer som:
 - En rett lære om frelsen: Viktigheten av å forkynne Jesus som Messias, Israels håp, og ikke redusere Jesus bare til en stor historisk person eller profet. Han er Guds enbårne Sønn og Skaperord fra evighet. Det er en stor utfordring å kommunisere kristologi og troen på Gud som Skaperen, Messias og Ånden til jøder som er

oppdradd til å bekjenne sitt Shema: *Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én* (5 Mos 6,4). Det nytestamentlige vitnesbyrd om troen på én Gud må tas på alvor, likeledes Faderens prioritet innenfor en trinitarisk tenkning.

- Én bibel, med to *testamenter*. Den hebraiske bibel (GT) er vår felles arv, men det må forkynnes at GT bare kan forstås fullstendig i lys av Kristus slik NT vitner om ham. Derfor er bibelspredning så viktig.
- Rett forkynnelse av *loven*. Jøder er ofte undrende til at kristne som gjør krav på å være Messias sitt folk, neglisjerer loven. Loven er ingen frelsesvei, den avslører oss som syndere som trenger frelse, men vi frelses til et liv i samsvar med Guds åpenbarte vilje i loven.
- Det nye testamentet representerer langt på vei et jødekristent vitnesbyrd. Å finne fram til en messiansk-jødisk identitet representerer derfor en restitusjon av et genuint element i den kristne kirke fra dens første tid. Samtidig bør Jesustroende jøder kritisk vurdere elementer i synagogens tradisjon som kan stå i konflikt med et nytestamentlig Jesus-vitnesbyrd. I 2.–4. århundre e.Kr. valgte synagogen å avgrense seg både fra de jødekristne og den hedningekristne kirke.¹⁰ Vi kan derfor ikke likestille synagogeforsamlingene som Jesus gikk i med den senere rabbinsk-definerte synagogen. Vi kan samtidig anerkjenne at synagogens liturgi fortsatt kan gi uttrykk for genuine bibelske elementer.

c. Jøder som tror på Kristus må ha frihet til å beholde sin nasjonale og kulturelle identitet. I anerkjennelse av det jødiske folks egenart og kultur er det viktig å bygge egne menigheter med messiansk-jødisk identitet. Gjenreisningen av jødekristendommen gjennom den messi-

¹⁰ Dette er demonstrert i en rekke bøker av den jødiske rabbinerforsker Jacob Neusner, og supplert av Israel Yuval i artikkelen «Easter and Passover as early Jewish-Christian dialogue», *Passover and Easter: Origin and History to Modern Times* (P.F. Bradshaw, L.A. Hoffman, red.). University of Notre Dame Press, Notre Dame 1999, s. 98-126.

anske bevegelse representerer et viktig trekk og tegn i dagens verdensmisjon. I dag regner man med rundt ti tusen messianske jøder i Israel (i hundre ulike menigheter), og mellom 100 000 og 200 000 på verdensbasis. Utviklingen av en Jesustroende identitet og bevegelse innenfor rammen av den jødiske kulturtradisjon og det israelske samfunn representerer noe nytt i verdensmisjonen og minner kirken om at den består av jøder og hedninger forenet i Messias (Ef 2,11–22). Frikirken ønsker sammen med andre aktører å bidra til den messianske bevegelses vekst og enhet, og sikre dens kontakt med den verdensvide kirke. Samtidig bør Jesustroende jøder også gis frihet til å finne sin plass i vanlige kristne menigheter.

7.2. Fellestrekk

Israels frelseshistoriske særstilling innebærer ikke at jødene ikke trenger evangeliet – de må tvert om få høre det først. Kirkens ene oppdrag inkluderer både misjon til jødene og misjon til folkeslagene. Målet for begge er å forkynne evangeliet der Jesu navn ennå ikke er kjent og å bidra til at nye, selvstendige menigheter plantes og vokser. En jødekirken har ingen særstilling i den kristne kirke. Vi har samme adgang til Faderen ved Sønnen og er blitt ett folk (Ef 2,11–22).

Misjon overfor jødene har ført den kristne kirke i nærkontakt med det jødiske folk. Denne kontakten har kirken selv bruk for, ikke minst fordi kirken selv og dens misjon har jødiske røtter. Gjennom nærhet til misjon overfor Israels folk kan kirken bli minnet om dette på en konstruktiv måte.

I denne sammenheng slutter vi oss til tre teser:¹¹

- Som kristen kirke må vi i dag på nytt møte det jødiske folk og deres tradisjoner og ta lærdom av deres bibelske arv for å skjerpe vår forståelse av Jesus og den første kirke og vår identitet som Abrahams barn og universelt Messias-folk.

¹¹ Ole Chr.M. Kvarme, referert i *Missiologi i dag*, s. 294.

- I dagens internasjonale samfunn må vi vedkjenne oss vårt slektskap med det jødiske folk og stille oss sammen med dette folket i en forpliktende, etisk og frelseshistorisk solidaritet.
- Den kristne kirke må på nytt erkjenne den sentrale plass det evangeliske vitnesbyrd til det jødiske folk har i kirkens universelle misjon.

8. Konklusjon

Det er av prinsipiell betydning for all misjon å ta misjon overfor jødene på alvor. Dersom det folket Gud har utvalgt trenger å ta imot evangeliet, gjelder det samme for alle folkeslag. Dersom en har liten forståelse for misjon blant jøder, svekkes selve misjonsteologien. Om vi deler troen på én Gud med muslimene fritar det oss hverken fra misjonsoppdraget til muslimer eller fra solidaritet med Jesustroende med muslimsk bakgrunn. Frikirken er forpliktet på Guds Ord som sier at evangeliet skal forkynnes for alle folkeslag og så skal enden komme (Matt 24,14).

Vi fastholder at dette oppdrag er gitt til hele kirken, ikke til spesielle interessegrupper. Det handler om hele kirkesamfunnets ansvar for å fullføre misjonsoppdraget. Det er de lokale menigheter som inviteres til fornyet engasjement for Israel og for folkeslagene, til solidaritet med messianske jøder og kristne palestinere, og til fornyet bønn for fred i Midtøsten.

Anbefalt litteratur:

E. Chacour: *Blodsfrender*. Lunde, Oslo 1984.

Det jødiske folk, evangeliet og løftene. Den norske Israelsmisjon, Prinsipputtalelse 2004.

For jøde først. Den norske Israelsmisjon, Prinsipputtalelse 1990.

E. Fossum: *Hos de kristne i Midtøsten: Fra Alexandria til Aleppo*. Emilia, Oslo 2003.

P. Jenkins: *The Lost History of Christianity. The Thousand-Year Golden Age of the Church in the Middle East, Africa and Asia - and How It Died*. HarperOne, New York 2008.

K. Kjær-Hansen, B.F. Skjøtt: *Facts and myths about the Messianic congregations in Israel 1998-1999: A Survey*. Caspari Center, Jerusalem 1999. (særlig s. 21-52, 289-295).

O.C.M. Kvarme, K. Kjær-Hansen: *Messianske jøder: En kristen minoritet i Israel*. Luther, Oslo 1979.

K.S. Pedersen: *De kristne i det hellige land*. Unitas, Valby 1998.

A. Mansour: *Narrow Gate Churches. The Christian Presence in the Holy Land under Muslim and Jewish Rule*. Hope, Pasadena 2004.

J.O. Mæland: *Glemt av sine egne: Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land*. Luther, Oslo 2009.

O. Skarsaune: «We Have Found the Messiah. Jewish Believers in Jesus in Antiquity», *Mishkan* 45/2005, 7-122.

Bat Yeor: *The Decline of Eastern Christianity under Islam: from Jihad to Dhimmitude: Seventh-twentieth century*. Fairleigh Dickinson, Madison, N.J 1996.